Nr 48

Konstitutionsutskottets betänkande i anledning av motion om suppleanter för fullmäktige i kommunalförbund.

Motionen

I detta betänkande behandlas motionen 1972:794 av herr Norrby i Åkersberga (fp).

Hemställan avser: "att riksdagen hemställer hos Kungl. Maj:t att förslag framläggs om sådan ändring i lagen om kommunalförbund att suppleanter får utses för fullmäktige i kommunalförbund".

I motionen anförs att den enda typ av kommunala organ i vilken suppleanter inte får utses är fullmäktige i kommunalförbund. Enligt motionären kan alla sakskäl som gäller för suppleantinstitutionen i t. ex. kommunfullmäktige också anföras för fullmäktige i kommunalförbund. Vidare framhålls att då sådana fullmäktige representerar olika kommuner kan förfall för ledamot leda till att inte bara partibalansen utan även balansen mellan medlemskommunerna rubbas i fullmäktige. Motionären anser att förslag om erforderliga ändringar i lagen om kommunalförbund bör föreläggas riksdagen för ställningstagande senast 1973.

Gällande rätt m. m.

I lagen (1957:281) om kommunalförbund finns inga bestämmelser om suppleanter för förbundsfullmäktige. I förarbetena till lagen ansåg emellertid departementschefen (prop. 1957:150) – med hänvisning till vad kommunalförbundskommittén (SOU 1956:19) anfört – att sådana suppleanter inte skulle utses, då det ej förelåg något egentligt behov av dylika. Ett av skälen för denna ståndpunkt synes ha varit att de viktigaste uppgifterna – förvaltning och verkställighet – som åvilat direktionen i ett förbund enligt dittillsvarande regler, enligt förslaget skulle övertas av förbundsstyrelsen, vars ledamöter skulle ha suppleanter.

I sitt utlåtande (KU 1957:17) över förslaget gick konstitutionsutskottet inte in på frågan om suppleanter för förbundsfullmäktige utan tillstyrkte i det väsentliga propositionens förslag. Härvid framhöll utskottet bl. a. att den viktigaste följden av den nya organisationen med införande av en fullmäktigeinstitution "lärer vara, att förbundsmedlemmarna genom de av dem valda fullmäktige få fortlöpande insyn i och inflytande på förbundets angelägenheter". Utskottet underströk vidare att även de enskilda kommunmedlemmarna, genom att förbundsfullmäktiges förhandlingar blev offentliga, skulle få ökad insyn i verksamheten.

Mot bakgrunden av bl. a. 1962 års kommunindelningsreform och ställningstaganden vid den partiella författningsreformen framlades i

propositionerna 1969:63 och 129 förslag till omfattande ändringar i kommunallagstiftningen. I sitt utlåtande 1969:44 anförde utskottet bl. a. att "fullföljandet av kommunindelningsreformen nödvändiggör åtgärder för att motverka en alltför stark minskning av de aktivt verksamma kommunala förtroendemännens antal". Utskottet framhöll att förslagen i propositionen 1969:129 om slopande av dittillsvarande spärrar uppåt i fråga om fullmäktiges antal och införande av ett suppleantsystem i kommunerna syftade härtill och biträdde dessa förslag. Det kan nämnas att nio ledamöter (4 fp, 3 c och 2 m) reserverade sig mot utskottets tillstyrkan av att det föreslagna suppleantsystemet skulle vara fakultativt. Reservanterna ansåg att suppleantsystemet borde vara obligatoriskt. Riksdagen följde utskottet (rskr 1969:405).

1969 års beslut innebar att i kommunallagarna infördes möjlighet för respektive kommuner att besluta om att suppleanter skall finnas för fullmäktige. Förutom kommunfullmäktige omfattade reformen fullmäktige i församlingar och kyrkliga samfälligheter liksom sammanläggningsdelegerade, däremot inte församlingsdelegerade – med undantag för Stockholms kyrkliga samfällighet, som redan hade ett suppleantsystem. Frågan om suppleanter för fullmäktige i kommunalförbund diskuterades inte i de aktuella propositionerna. De följdändringar som i sammanhanget infördes i lagen om kommunalförbund gällde ej heller frågan om suppleanter för förbundsfullmäktige (KU 1969:49, rskr 1969:407, SFS 1969:769).

Utskottet

I motionen hemställs om förslag från Kungl. Maj:t om sådan ändring i lagen (1957:281) om kommunalförbund att suppleanter får utses för fullmäktige i kommunalförbund.

Som framgår av den ovan lämnade redovisningen infördes 1969 i kommunallagarna möjlighet för kommun att besluta om att suppleanter skall finnas för fullmäktige. Ett dylikt fakultativt suppleantsystem infördes samtidigt för fullmäktige i församlingar och kyrkliga samfälligheter samt för sammanläggningsdelegerade. Som motiv för dessa reformer anförde utskottet bl. a. att fullföljandet av kommunindelningsreformen nödvändiggjort åtgärder för att motverka en alltför stark minskning av de aktivt verksamma kommunala förtroendemännens antal.

Utskottet anser i likhet med motionären att möjlighet bör finnas att införa suppleanter även för fullmäktige i kommunalförbund. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om det utredningsarbete som för närvarande pågår inom utredningen om den kommunala demokratin rörande suppleantinstitutionen liksom inom utredningen rörande lagteknisk översyn av kommunallagarna m. m. Det bör i sammanhanget beaktas att ordinarie val av fullmäktige i kommunalförbund nästa gång avser tiden 1 januari 1974–31 december 1976.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

att riksdagen i anledning av motionen 1972:794 anhåller hos Kungl. Maj:t om översyn av lagen (1957:281) om kommunalförbund i syfte att möjliggöra utseende av suppleanter för fullmäktige i kommunalförbund.

Stockholm den 14 november 1972

På konstitutionsutskottets vägnar
HILDING JOHANSSON

Närvarande: herrar Johansson i Trollhättan (s), Hernelius (m), Boo (c), Mossberg (s), Pettersson i Örebro (c), Andersson, Sten, i Stockholm* (s), Werner i Malmö (m), Svensson i Eskilstuna (s), Bergqvist (s), Fiskesjö (c), Norrby i Åkersberga (fp), Gustavsson i Ängelholm (s), Molin (fp), Wictorsson (s) samt Olsson i Edane (s).

* Ej närvarande vid justeringen.

Göteborgs Offsettryckeri AB 72 1867 S Stockholm 1972